

УДК 339.92 (477) (045)

Філіпенко А.С.* , Кузьмяк В.В.**

ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ УЧАСТІ УКРАЇНИ У ЗОНІ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ СНД

В статье рассмотрены основные экономические последствия участия Украины в зоне свободной торговли в СНГ. Сосредоточено внимание на ведущих макроэкономических показателях, детерминирующих отечественную позицию в рамках системы регионального международного экономического партнерства на постсоветском пространстве.

Ключевые слова: внешнеэкономическое сотрудничество, интеграция, технологическая родство, системный интерес, взаимовыгодное международное сотрудничество.

У статті розглянуто основні економічні наслідки участі України у зоні вільної торгівлі на теренах СНД. Зосереджено увагу на провідних макроекономічних показниках, що детермінують вітчизняну позицію у рамках системи регіонального міжнародного економічного партнерства на пострадянському просторі.

Ключові слова: зовнішньоекономічне співробітництво, інтеграція, технологічна спорідненість, системний інтерес, взаємовигідна міжнародна співпраця.

The article deals with major economic consequences of Ukrainian participation in CIS FTA. A focus is made on fundamental macroeconomic figures determining position of Ukraine within postsoviet system of regional international economic cooperation.

Keywords: economic cooperation, integration, technological affinity, systemic interest in mutually beneficial international cooperation.

Економічні реалії глобального економічного простору сучасності вимагають чіткого визначення пріоритетів державного економічного зростання. Українська держава, як суверенний суб'єкт конкурентних міжнародних економічних відносин (далі МЄВ) визначає активну, економічно-орієнтовану міжнародну позицію на пострадянському просторі у якості фундаментальної категорії власного перспективного економічного благополуччя. Зміст даного характеру власного позиціонування української зовнішньоекономічної діяльності полягає у кількох аспектах: подібності та структурно-ієрархічній відповідності народно-господарських комплексів колишніх республік-суб'єктів СРСР; високому ступені технологічної спорідненості виробничих процесів; субрегіональному характері пар-

* доктор економічних наук, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

** студент V курсу (магістрант) спеціальності «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

тнерств, тобто дотичності географічного розташування, що неодмінно сприяє скороченню матеріальних та часових затрат на операції ресурсного характеру; високим показником культурно-освітньої кореляції з окремими країнами на досліджуваному просторі; спільності у формуванні засад бізнесового та економічного планування на макрорівні; взаємному стратегічному інтересі в обміні матеріальних та нематеріальних категорій ВВП країн колишнього СРСР, що склали єдиний виробничий комплекс Радянського Союзу та мають відлагоджену систему поставково-обмінних операцій [6; 7; 8]. Динаміка та глибина економічного партнерства на просторах колишнього Радянського Союзу, виражені в абсолютних величинах, виступають мірлами взаємної інтегрованості та взаємозалежності сторін-партнерів. В аспекті висвітлення економічних ефектів участі України у зоні вільної торгівлі на просторах СНД нами виділено наступні його складові:

а) об'єм зовнішньоторговельного обороту з державами Співтовариства, який, беручи початок з 1993 року (коли було вперше проведено його підрахунок) демонструє чітку динаміку приросту в абсолютному вимірі, – з 22314,41 млн. дол. США у 1993 році до 78518,3 у 2011 (рис. 1) [4; 5]; при цьому, щорічні обсяги відсоткового приросту об'ємів зовнішньоторговельного обороту України та СНД, сягаючи середньої розрахункової позначки у 4,24 %, за темпами власного зростання поступаються лише відповідним показникам вітчизняного співробітництва з Митним Моюзом [4];

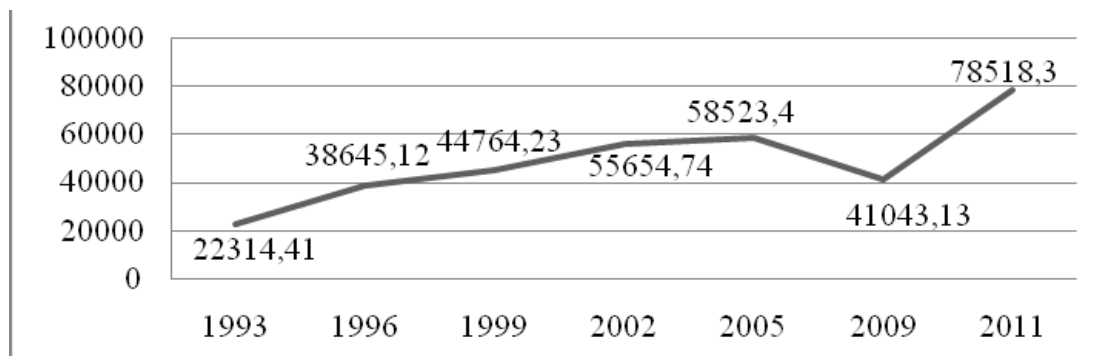

Рис. 1 Зовнішньоторговельний оборот України з державами-учасниками СНД.

Примітка. Побудовано автором на основі даних Звіту «Про світові інвестиції» та офіційного інтернет-представництва СНД [3, С. 69; 5].

б) частка СНД у структурі зовнішньоторговельного обороту України; стабільний високий відсотковий рівень даного показника свідчить про взаємний міжнародний торговельний інтерес окреслених держав в умовах МЄВ, що динамічно розвиваються (рис. 2);

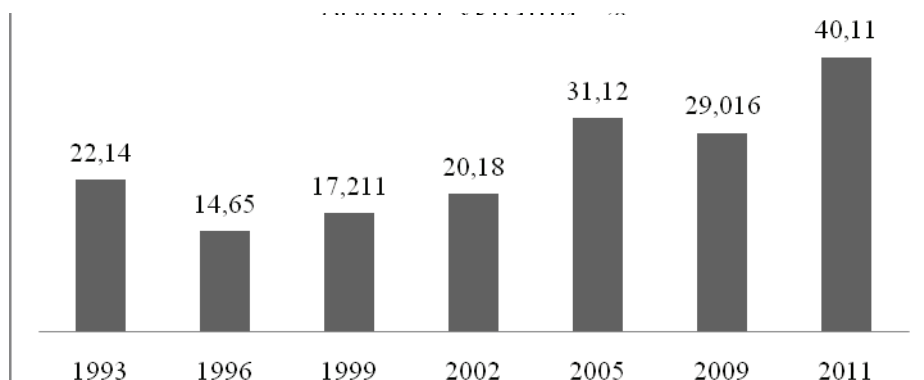

Рис. 2 Частка СНД у зовнішньоторговельному обороті України.

Примітка. Побудовано автором на основі матеріалів Державної служби статистики України [4].

в) інвестиційна взаємодія з країнами-повноправними членами досліджуваного інтеграційного угруповання; перспективний приріст відсоткових показників масштабів взаємодії сфери прямих іноземних інвестицій (далі ПІІ) між Україною та суб'єктами СНД є показником взаємної зацікавленості сторін у підвищенні взаємних вигод поглибленої економічної кооперації (рис. 3); варто констатувати, що у 2011 році обсяг ПІІ з держав СНД до України склав 5618,3 млн дол. США [4; 5].

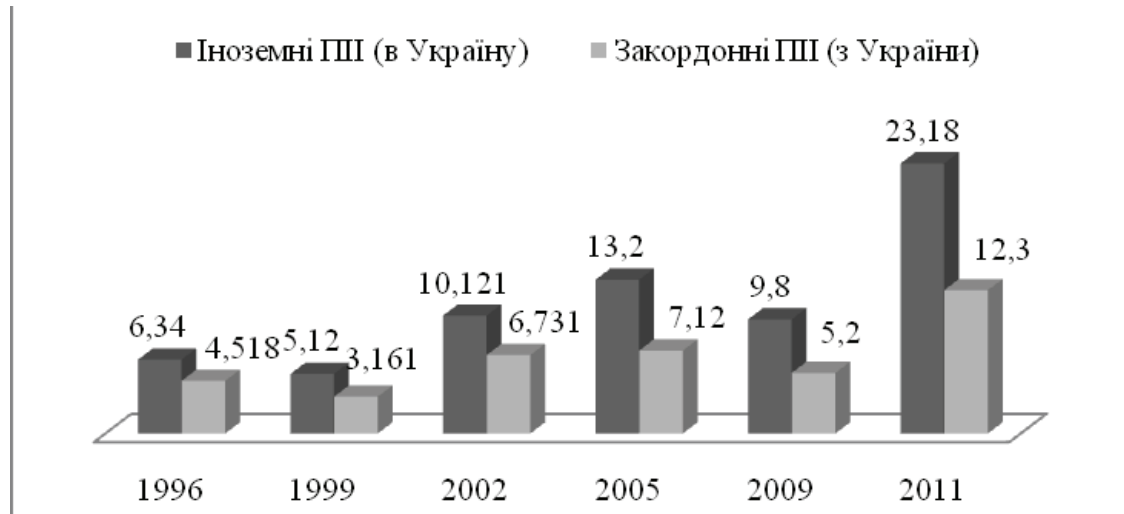

Рис. 3 Відсотковий приріст обсягів взаємних інвестиційних відрахувань України та держав СНД (%).

Примітка. Побудовано автором на основі аналітичних матеріалів і доробків вітчизняних науковців, Державної служби статистики України та офіційного інтернет-представництва СНД [1, С. 46-47; 4; 5].

Підбиваючи підсумок економічного партнерства України та СНД варто констатувати взаємний інтерес у розвитку економічного співробітництва між українською державою та країнами-учасниками зони вільної торгівлі. Високі показники присутності Співтовариства у міжнародній економічній діяльності України свідчать про комплексність економічних бенефіцій, що їх набуває українська економіка від співпраці з економіко-господарськими комплексами держав СНД. Двосторонні економічні зносини України з окремими державами-членами СНД мають фундаментальне значення для зовнішньоекономічної діяльності сторін-партнерів та презентують ступінь взаємної зацікавленості держав у розвитку перспективного партнерства. Починаючи з 1991 року, тобто періоду суверинізації союзних республік СРСР, обсяги двостороннього економічного співробітництва української держави з державами-колишніми членами Радянського Союзу (які входили і входять до складу учасників досліджуваної угоди) зазнавали циклічного прогресивного зростання [4]. У процесі дослідження вказаної тематики авторами визначені наступні компоненти відображення динаміки економічної кооперації вітчизняної економіки з суб'єктами СНД у рамках режиму вільної торгівлі:

а) частка кожної з країн-учасників інтеграційного угруповання у структурі зовнішньої торгівлі України; присутність України на ринках іноземних держав, які складають членське коло СНД, та присутність вказаних держав на ринку України за 2011 фінансовий рік зазнала приросту за середнім арифметичним показником у 1,24 %, що є свідченням стабілізації взаємного попиту на продукцію-послуги держав в умовах посткризового відновлення (рис. 4);

Рис. 4 Частка кожної з держав-учасниць СНД у зовнішній торгівлі України 2011 року.

Примітка. Побудовано автором на основі матеріалів Державної служби статистики України та офіційного інтернет-представництва СНД [4; 5].

б) динаміка приросту обсягів зовнішньоторговельного партнерства України з державами-членами досліджуваного угруповання (рис. 5). Зростання обсягів зовнішньоторговельної кооперації між економічними комплексами країн СНД та України належить до основних показників профіцитності економічних контактів держав у макроаспекті, демонструючи середньорічний відсотковий показник приросту у розмірі 8,464 % [2, С. 101; 3, С. 64].

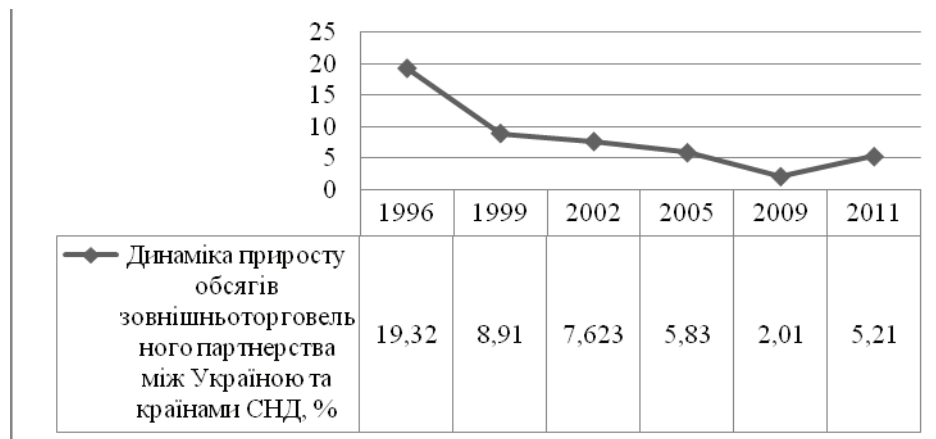

Рис. 5 Динаміка приросту обсягів зовнішньоторговельного партнерства між Україною та країнами СНД.

Примітка. Побудовано автором на основі даних Звіту «Про світові інвестиції» та Державної служби статистики України [3, с. 81; 4].

Місце України у міждержавних відносинах на пострадянському просторі визначається, на нашу думку, основними показниками присутності національної економіки української держави у системі міжнародної економічної співпраці країн-колишніх суб'єктів Радянського Союзу. До таких показників віднесено обсяги зовнішньоторговельного, інвестиційного т. ін. видів партнерства з вказаними державами, позитивна динаміка приросту яких свідчить про стабільний характер системного інтересу держав до взаємовигідної міжнародної співпраці.

Список використаних джерел

1. Комаров В. Виробничо-інвестиційна взаємодія у СНД / В.Комаров // Економіка України. – 2010. – №2. – С. 13-48.

2. 2010 JETRO Global Trade and Investment Report. Japan External Trade Organization (JETRO). Overseas Research Department, 2010. – 140 p.
3. World Investment Report 2010. Investing in a Low-Carbon Economy, United Nations, New York and Geneva, 2010. – 183 p.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний ресурс] – www.ukrstat.org.
5. Офіційний сайт СНД – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cis.minsk.by.
6. Рівняння з багатьма невідомими // Матеріали засідання Круглого столу «Україна-Росія: шляхи подолання кризи у відносинах» від 3 червня 2009 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dialog.org.ua.
7. Угода «Про зону вільної торгівлі СНД» від 18 жовтня 2011 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_n25.
8. Энергетическая стратегия России на период до 2020 года / Утверждена распоряжением Правительства Российской Федерации № 1234 от 28 августа 2003 года – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minprom.gov.ru/docs/strateg.